

iber:Camera

Daniil Trifonov
piano

Bach

DIVENDRES 26 DE MARÇ DE 2021
PALAU DE LA MÚSICA

L'Art de la Fuga és una de les obres cabdals del repertori de Johann Sebastian Bach i una de les més cèlebres de la història de la música. Exigent, arquitectònica i impecable, aquest monument musical és una mostra més de la genialitat del mestre de Leipzig.

Daniil Trifonov ha desenvolupat una carrera professional i un reconeixement universal que pocs pianistes han assolit amb la seva joventut. Ara assumeix el repte d'interpretar L'Art de la Fuga, una prova de la seva maduresa musical.

AVÍS IMPORTANT / AVISO IMPORTANTE / IMPORTANT NOTICE

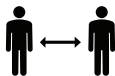
L'ús de la mascareta és obligatòri durant tot el concert.

El uso de la mascarilla es obligatorio durante todo el concierto.

The use of mask will be mandatory during the concert.

Cal mantenir la distància de seguretat en tot moment.

Es necesario mantener la distancia de seguridad en todo momento.

Social distancing must be observed at all times.

*Per gaudir de la música necessitem: **SILENCI***

*Para disfrutar de la música necesitamos: **SILENCIO***

*To enjoy the music we need: **SILENCE***

SI US PLAU / POR FAVOR / PLEASE

Mòbils apagats

Móviles apagados

Mobile phones switched off

Alarmes desconnectades

Alarmas desconectadas

Alarms disconnected

Moltes gràcies / Muchas gracias / Many thanks

Daniil Trifonov, piano

Johann Sebastian Bach (1685-1750) – Johannes Brahms (1833-1897)

Xacona per a la mà esquerra, de la Partita en
re menor, BWV 1004 (1717-1723)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

L'art de la fuga, BWV 1080 (1738-1742)

Contrapunctus I | Contrapunctus II

Contrapunctus III | Contrapunctus IV

Contrapunctus V | Contrapunctus VI (in stylo francese)

*Contrapunctus VII (per augmentationem et
diminutionem) | Contrapunctus VIII (a 3)*

Contrapunctus IX | Contrapunctus X | Contrapunctus XI

Contrapunctus XII | a. Rectus | b. Inversus

Contrapunctus XIII | a. Rectus | b. Inversus

Contrapunctus XIV (Fuga a 3 soggetti)

Johann Sebastian Bach – Myra Hess (1890-1965)

Jesús, alegría dels homes, BWV 147 (1723)

— Durada total aprox. 80'

Aquest concert s'interpretarà sense pausa

Concert inclòs dins el:

Barcelona Obertura
Classic & Lyric

COMENTA AQUEST CONCERT AMB
#IBERCAMERA #TRIFONOV #BACH

Daniil Trifonov

piano

El pianista rus Daniil Trifonov, guanyador del premi Gramophone Artista de l'any 2016, ha fet un espectacular ascens en el món de la música clàssica com a solista, tant en recital com amb orquestra, així com com a intèrpret de música de cambra i *Lied* i com a compositor. Recentment ha afegit a la seva considerable llista de guardons un Premi Grammy com a Millor Àlbum Solista Instrumental, gràcies al seu doble CD de música de Liszt titulat *Transcendental*, el seu tercer treball com a artista exclusiu del segell Deutsche Grammophon. En paraules de *The Times*, Trifonov és “sense cap dubte el pianista més sorprenent dels nostres temps.”

En la temporada 2020-21, Trifonov tocarà onze concerts de compositors que van des de Bach fins a Schnittke. La música de Beethoven és especialment prominent en la seva programació aquesta temporada. A més d'embarcar-se en una gira europea d'alt perfil del *Triple Concert* de Beethoven amb Andris Nelsons i la Gewandhaus Orchestra de Leipzig, Trifonov interpretarà el *Primer Concert per a piano* de Beethoven amb Gianandrea Noseda i la National Symphony, el *Tercer* amb Vasily Petrenko i la Filharmònica de Berlín, i el *Primer* i *Tercer* amb la Simfònica Nacional de Taiwan i Wen-Pin Chien, amb qui tocarà el *Primer* de Brahms. El Concert de Brahms és també el vehicle per a les seves pròximes dates amb la Filharmònica de Rotterdam, la Deutsche Kammerphilharmonie Bremen i la Orchestra del Maggio Musicale Fiorentino sota la direcció de Zubin Mehta. Altres col·laboracions inclouen a Trifonov oferint música de diversos dels seus compatriotes russos, tocant el *Primer* de Prokófiev amb la Simfònica de la Ràdio de Baviera amb Gustavo Gimeno, i el *Concert per a piano* de Schnittke al costat de la Filharmònica de Berlín i l'Orquestra Filharmònica de l'Elba NDR d'Hamburg amb Alan Gilbert. El *Segon Concert* de Prokófiev porta a Trifonov a la Simfònica de Chicago amb Riccardo Muti i la Filharmònica NFM Wroclaw de Polònia amb Miguel Harth-Bedoya, el *Primer* de Xostakòvitx a Praga i Viena amb la Filharmònica Txeca i Semyon Byshkov, i el *Concert* de Stravinski a Viena, Moscou i Sant Petersburg amb Valery Gergiev i l'Orquestra Mariinsky. En recital, el pianista recorre el seu aclamat programa *Dècades* a Lugano, Berlín i el Festival de Salzburg, i ofereix recitals

exclusivament de Bach a Taipei, Boston, Palm Beach i Aspen. Interpreta a Szymanowski, Weber i Brahms a França i Espanya, a més d'aparèixer a Varsòvia i embarcar-se en una gira de primavera per la Xina. Per a completar la temporada, ofereix recitals a duo amb el violoncel·lista Gautier Capuçon a Londres, Viena i altres destins d'Europa.

Nascut en Nizhny Novgorod el 1991, Trifonov va començar la seva formació musical amb tan sols cinc anys i va assistir a l'Escola de Música Gnessim de Moscou com a estudiant de Tatiana Zelikman. Va continuar els seus estudis de piano amb Serguei Babayan a l'Institut de Música de Cleveland. Va estudiar a més composició i continua component per a piano, conjunts de cambra i orquestra.

***Bach-Brahms,
Xacona per a la mà esquerra,
de la Partita en re menor,
BWV 1004***

La relació de Bach amb el violí no és estranya: en la seva primera feina a la cort de Weimar ja va compaginar el càrrec d'organista amb el de violinista de l'orquestra del palau. La seva segona destinació laboral va ser la cort de Köthen, on va compondre tres partites per a violí sol. La *Partita per a violí sol núm. 2, BWV 1004*, és una suite de danses que inclou les quatre danses escolàstiques (alemanda, corrandà, sarabanda i giga), una orquestra que les encapçala i una xacona com a final. La xacona en qüestió -una dansa lenta en compàs ternari- ha esdevingut una de les pàgines més famoses de la producció de Bach: consta de dos-cents cinquanta-set compassos, una autèntica prova de resistència (i de bon gust) per al violinista que se'n planteja la interpretació. Com és sabut, la recuperació de l'obra de Bach es deu en bona part a la feina de Mendelssohn, que, en ple romanticisme, va rescatar-ne moltes partitures de l'oblit. Una d'elles va ser aquesta xacona que va interpretar per primer cop el seu amic i gran violinista Ferdinand David.

La versió que escoltarem avui d'aquesta xacona és l'arranjament que va escriure Brahms per a piano amb la mà esquerra sola.

David Puertas Esteve

Bach, L'art de la fuga, BWV 1080

L'*art de la fuga* és una de les obres més importants de la història de la música. És, també, una de les menys interpretades. Aquest fet, sens dubte paradoxal, té la seva explicació: al llarg dels darrers dos segles ha estat considerada com una obra de referència per a l'estudi de la fuga i del contrapunt des del punt de vista tècnic i teòric, però no s'ha tingut en compte la seva concreció sonora. És a dir: era considerada una obra per llegir i estudiar, però no pas per interpretar. L'*art de la fuga* és una mena de resum de la tècnica bachiana, un autèntic testament del mestre del contrapunt en una època on la música galant i fins i tot frívola començava a tenir molta acceptació, en detriment de la tècnica i el raonament sovint hermètic que requereix l'elaboració de fugues i contrapunts de categoria màxima. Encara hi ha qui defensa que aquesta és l'única finalitat de L'*art de la fuga*: ostentació de virtuosisme tècnic sobre paper. Sortosament, també hi ha qui creu que Bach va compondre totes les obres del seu catàleg per ser interpretades i vet aquí que, en els darrers anys, L'*art de la fuga* per fi ha esdevingut una obra sonora.

Hi ha altres elements que han propiciat que les notes de L'*art de la fuga* tinguessin més transcendència impresas que no pas interpretades. Per començar, en cap moment Bach no va precisar quins instruments havien de ser els que interpretessin l'obra. Els musicòlegs s'han trencat les banyes intentant descobrir-ho, i les respostes han estat diverses. L'obra està escrita sobre quatre pentagrames, cosa que ha donat peu a creure que no estava acabada, que només eren apunts, o bé que havia estat pensada per a clavicèmbal a quatre mans, o que la instrumentació quedava a elecció dels intèrprets segons els instruments de què disposessin.

Un altre element de controvèrsia és la gènesi de l'obra. Si per escriure *El clavecí ben temperat* Bach va utilitzar 24 temes musicals diferents —que donen peu a 24 fugues en les 24 tonalitats possibles—, a L'*art de la fuga* només va utilitzar un tema. Un únic tema generador en la tonalitat

de re menor que apareix en les 18 peces de l'obra: vet aquí l'explicació dels que defensen que només es tracta de virtuosisme tècnic. Bach va jugar amb un sol tema i el va fer aparèixer 240 vegades de formes ben diferents: del dret, del revés, per augmentació, en moviment contrari, etcètera. Sí que és cert que va mostrar el seu domini absolut del contrapunt, però una obra com aquesta no podia correspondre únicament al simple producte de la construcció mental. En Bach tot era fruit de la recerca de l'harmonia i de les proporcions sonores idònies.

Tampoc és clara l'estructura de l'obra. La primera edició impresa de l'obra va aparèixer l'any 1752 —dos anys després de la mort de Bach— i tenia 21 peces. Sembla evident que algunes de les peces d'aquella edició van ser afegides i, després de llargs i rigorosos estudis, es considera que *L'art de la fuga* es compon de 14 fugues (anomenades per Bach contrapunts) i 4 cànons. L'ordre d'interpretació d'aquestes 18 peces també és discutit, i fins i tot hi ha qui ha proposat una reconstrucció de l'obra segons un estudi numerològic tenint en compte el nombre que correspon al nom de BACH (a la lletra A li correspon l'1; a la B, el 2...), la seva data de naixement, el nombre de compassos de cada fragment de l'obra, etcètera.

El Gran Tema utilitzat a *L'art de la fuga* apareix en nou presentacions diferents. El trobem en estat directe als quatre primers contrapunts: en els dos primers, en la seva forma original, i en els altres dos, en moviment contrari. Als contrapunts 5, 6 i 7 apareix amb un canvi rítmic: al 5, en moviment directe i amb la seva inversió intervàlica; al 6, per disminució, i al 7, per augmentació. Els contrapunts 8, 9, 10 i 11 són dobles fugues que presenten temes diferents, però el Gran Tema hi apareix en el desenvolupament en diferents formes. Després vénen dues fugues en mirall: el contrapunt 12 és a quatre veus, i el 13, a tres veus. Finalment, el contrapunt 14 està inacabat: s'atura al compàs 239. Conté tres temes, cap dels quals és el Gran Tema. Per acabar-ho d'arreglar, el tercer d'aquests temes comença amb les notes sib-la-do-si natural, que en notació alemanya corresponen a les lletres B, A, C, H. En els darrers compassos escrits, els tres temes són superposats. S'ha defensat que a partir dels compàs que ja no tenim, Bach hauria superposat quatre temes: els tres que ja havia presentat més el quart, que no seria altre que el Gran Tema, en una mena d'apoteosi final. El fet és que Bach es va acomiadar d'aquesta obra deixant el Gran Tema al tinter i posant el seu nom sonor (B, A, C, H) com a cap del darrer tema que va escriure. *L'art de la fuga* es completa amb quatre cànons a dues veus, exemples màxims del virtuosisme contrapuntístic de Bach: l'últim presenta un tema la resposta del qual és el mateix tema exactament, però per augmentació (valors de les notes més llargues) i en moviment contrari.

J. S. Bach (Johann Jakob Ihle, 1720)

La boirina de confusió i misteri que sovint s'associa a *L'art de la fuga* té la seva explicació en l'interès que Bach va mostrar sempre per les relacions entre les matemàtiques i la música. Unes relacions que, en el fons, es resumeixen en l'interès que tenia Bach per escriure obres musicals ben proporcionades i harmònicament equilibrades. L'any 1747 Bach va ingressar en una entitat anomenada Societat de les Ciències Musicals, creada l'any 1738 per un alumne seu: Lorenz Christoph Mizler. Mizler va estudiar teologia i va ser professor de la Universitat de Leipzig. Tenia una obsessió per analitzar les obres musicals des del punt de vista de la matemàtica i va crear aquesta societat de la qual Händel va ser-ne membre d'honor, i de la qual formaven part músics com Telemann, Fischer o Stölzel. Fins i tot va estar a punt d'ingressar-hi Leopold Mozart. Els seus membres s'obligaven a presentar anualment una obra musical inspirada en els postulats científics de la societat. Bach va ingressar-hi amb el *Canon triplex a 6* i es creu que va compondre sota aquesta perspectiva les variacions canòniques *Vom Himmel hoch, da komm ich her*, l'*Ofrena Musical* i *L'art de la fuga*.

Poc interès musical pot tenir si el nom de BACH (que correspon al número 14 en la relació numèrica que apuntàvem més amunt) té alguna relació amb el número 239 (que també suma 14 i és l'últim compàs escrit en el contrapunt 14 de *L'art de la fuga*). *L'art de la fuga* ha deixat de ser un conjunt de taques negres sobre paper blanc. És música amb majúscules i estic convençut que Bach la va escriure perquè la gaudissin els qui sabien llegir-la i els qui no.

David Puertas Esteve

***Bach-Hess,
Jesús, alegría dels homes,
BWV 147***

Jesús, alegría dels homes (títol original en alemany: *Jesus bleibet meine Freude, Jesús continua sent la meva alegria*) és el desè moviment de la cantata *Herz und Mund und Tat und Leben, BWV 147* del compositor alemany Johann Sebastian Bach, escrita durant el seu primer any a Leipzig, Alemanya. Estrictament, es tracta d'un coral protestant, encara que sol interpretar-se sovint en ritus catòlics. Està escrit per a cor de quatre veus (tenor, soprano, contralt i baix) i orquestra, que interpreta la melodia principal.

La pianista anglesa Myra Hess va publicar una transcripció per a piano sol el 1926, i el 1934 per a duo de piano. L'organista britànic Peter Hurford va fer una transcripció per a orgue. Avui dia, és una de les peces més conegudes de la música clàssica, i generalment s'interpreta amb un tempo lent, en contraposició a l'anotat per Bach originalment.

Gaudeix de la música clàssica amb el **Club Vanguardia**

Venda d'entrades amb descompte a entradesdevanguardia.com

Descobreix més descomptes en restaurants, espectacles, cinemes, museus, viatges... a l'**app Club Vanguardia** i a **clubvanguardia.com**

Si no ets subscriptor, truca'ns:
933 481 482

AMB EL SUPORT DE

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Ajuntament de
Barcelona

MITJANS COL·LABORADORS

LA VANGUARDIA

Cat **W**úsica

SER
CATALUNYA

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

telinformática*
Soluciones Integrales

FUNDACIÓ
VILA CASAS

TEMPORADA IBERCAMERA AIE COL·LABORA AMB

apropa
cultura
una porta
a la inclusió

ESCENA!25

**#QUADERN
CULTURA**

COL·LABORA AMB NOSALTRES

Si voleu col·laborar amb nosaltres i conèixer els nostres programes de patrocini, contacteu amb ibercamera@ibercamera.com

SEGUEIX-NOS

ORGANITZA

Temporada Ibercamera, A.I.E.

Ibercamera és una empresa de:

GRUPCAMERA

Av. Diagonal 433, 4t 1a
E-08036 Barcelona
www.ibercamera.com
ibercamera@ibercamera.com
T. 93 317 90 50 – F. 93 277 72 78

Edició: **Temporada Ibercamera AIE**
Disseny gràfic: **Estudi Neus Pacheco**

